

Ewa Sołtys

Jezus w przestrzeni dotyku w Ewangelii według św. Jana

Streszczenie

Rozprawa poświęcona jest zagadnieniu dotyku Jezusa na kartach Ewangelii Janowej – w jaki sposób Chrystus dotyka i jak jest dotykany przez innych. W ostatnich latach można zaobserwować dynamiczny wzrost liczby prac poświęconych tematyce komunikacji niewerbalnej w badaniach biblijnych i z zakresu kultury starożytnej. Wydaje się, że jest to podyktowane rozwojem nauk społecznych i płynącymi z nich inspiracjami. Dotychczas jednak nie powstawały prace skoncentrowane wyłącznie na jednym aspekcie komunikacji niewerbalnej i to tylko u jednego bohatera. Ponadto na gruncie polskim liczba nowych prac z zakresu badań nad komunikacją niewerbalną w Biblii i świecie starożytnym wciąż pozostawała relatywnie mała w porównaniu z badaniami zagranicznymi. Celem naszej pracy było uzupełnienie tej luki, wykonanie analizy gestu dotyku u Jezusa w relacji Ewangelii Janowej, a jednocześnie popularyzacja opisanego obszaru badań.

Pierwszy rozdział naszej pracy zarysowuje obszar badawczy. W szczególności różnorodne kwestie związane z badaniami poświęconymi komunikacji niewerbalnej. Następnie przedstawiliśmy *status quaestionis*. Ostatnim elementem rozdziału pierwszego było omówienie przyjętej metodologii. Kryteria leksykalne nie są zbyt pomocne w przypadku kwestii dotyku na kartach Ewangelii według św. Jana. Ewangelista tylko jeden raz posługuje się czasownikiem dotykać – opisując spotkanie Zmartwychwstałego z Marią Magdaleną. Postanowiliśmy przeanalizować te fragmenty, w których Jezus dotyka kogoś lub czegoś. Ponadto – również te passusy, w których jest dotykany przez innych bądź wspomniany jest kontakt fizyczny, ale nie ma on miejsca lub nie jest to pewne.

W rozdziale drugim przeanalizowaliśmy kontekst terminologiczny – słownictwo hebrajskie i greckie mogące służyć do opisanego dotyku. W dalszej części tego rozdziału został omówiony kontekst historyczno-kulturowe zagadnienia dotyku w Biblii. Odnieśliśmy się do takich kwestii jak: związki dotyku i poznania, gesty rąk, dotyk kobiet, związki dotyku i uzdrowienia, a także kwestię czystości i nieczystości oraz dostępu do świątyni.

Rozdział trzeci zawiera zagadnienia wstępne związane z powstaniem Ewangelii Janowej – osobę autora, miejsce i czas powstania, strukturę. Ponadto w dalszej części rozdziału

wskazaliśmy rozmieszczenie perykop mówiących o dotyku w strukturze Ewangelii według św. Jana. Na końcu zaś zaproponowaliśmy dla porządku klasyfikację wyodrębnionych perykop.

W rozdziale czwartym przeprowadzona została analiza egzegetyczna wszystkich wskazanych wcześniej fragmentów. Uczyniliśmy to zgodnie z zaproponowaną wcześniej klasyfikacją. Najpierw – passusy, w których nie ma pewności czy dotyk zachodzi (Jan Chrzciciel i sandał Mesjasza, Mowa eucharystyczna, Magdalena i Zmartwychwstały, Tomasz Didymos). Następnie fragmenty, w których wzmiankowany jest dotyk międzyludzki (uzdrowienie niewidomego, Maria u stóp Pana, namaszczenie w Betanii, obmycie nóg, oparcie się na piersi Jezusa, pojmanie, męka, śmierć i pogrzeb). Na końcu zaś wszystkie perykopy, w których dotykane są pewne przedmioty (oczyszczenie świątyni, rozmnożenie chleba, pisanie palcem po ziemi, podanie kęsa, niesienie krzyża, podanie chleba i ryby).

W rozdziale piątym przedstawione zostały wnioski teologiczne. Odnieśliśmy się do kwestii intencjonalności dotyku, przedmiotu i podmiotu dotyku. Wskazaliśmy na związki dotyku i poznania oraz dotyku i uzdrowienia. Zwróciliśmy uwagę na świadków dotyku oraz reakcje na dotyk. Poruszyliśmy kwestię dotyku kobiet, czystości i nieczystości a także dostępu do świątyni. Wskazaliśmy na konteksty terminologiczne, obraz Jezusa i ludzi w relacji z Nim oraz kwestie pastoralne.